

Vruchtbaarheidsproblemen? Vergeet leptospirose niet!

Tekst en beeld: Anneleen Matthijs, Scientific Support, MSD Animal Health.

Leptospirose is een bacteriële aandoening die ernstige en langdurige vruchtbaarheidsproblemen kan veroorzaken op varkensbedrijven. De diagnose ervan is echter niet gemakkelijk te stellen. Daardoor ziet men de ziekte soms over het hoofd. Vaccinatie, gecombineerd met hygiëne- en bioveiligheidsmaatregelen, is de beste manier om deze aandoening aan te pakken en te voorkomen.

Leptospirose is een ziekte die veel diersoorten aantast, onder meer ratten, muizen, honden, herkauwers, varkens en ook de mens. De aandoening komt wereldwijd voor en wordt veroorzaakt door vochtminnende spiraalvormige bacteriën, de Leptospiren. Deze bacteriën komen in de bloedbaan terecht via wondjes in de huid of via de slijmvliezen van o.a. mond, ogen en neus. Dan vermenigvuldigen ze zich in verschillende organen zoals de lever, de nieren en het voortplantingsstelsel. Besmette dieren scheiden de bacterie uit via de urine en dit gedurende lange tijd.

Vaker in Vlaanderen dan gedacht

Een varkensbedrijf kan besmet worden met leptospirose op drie verschillende manieren:

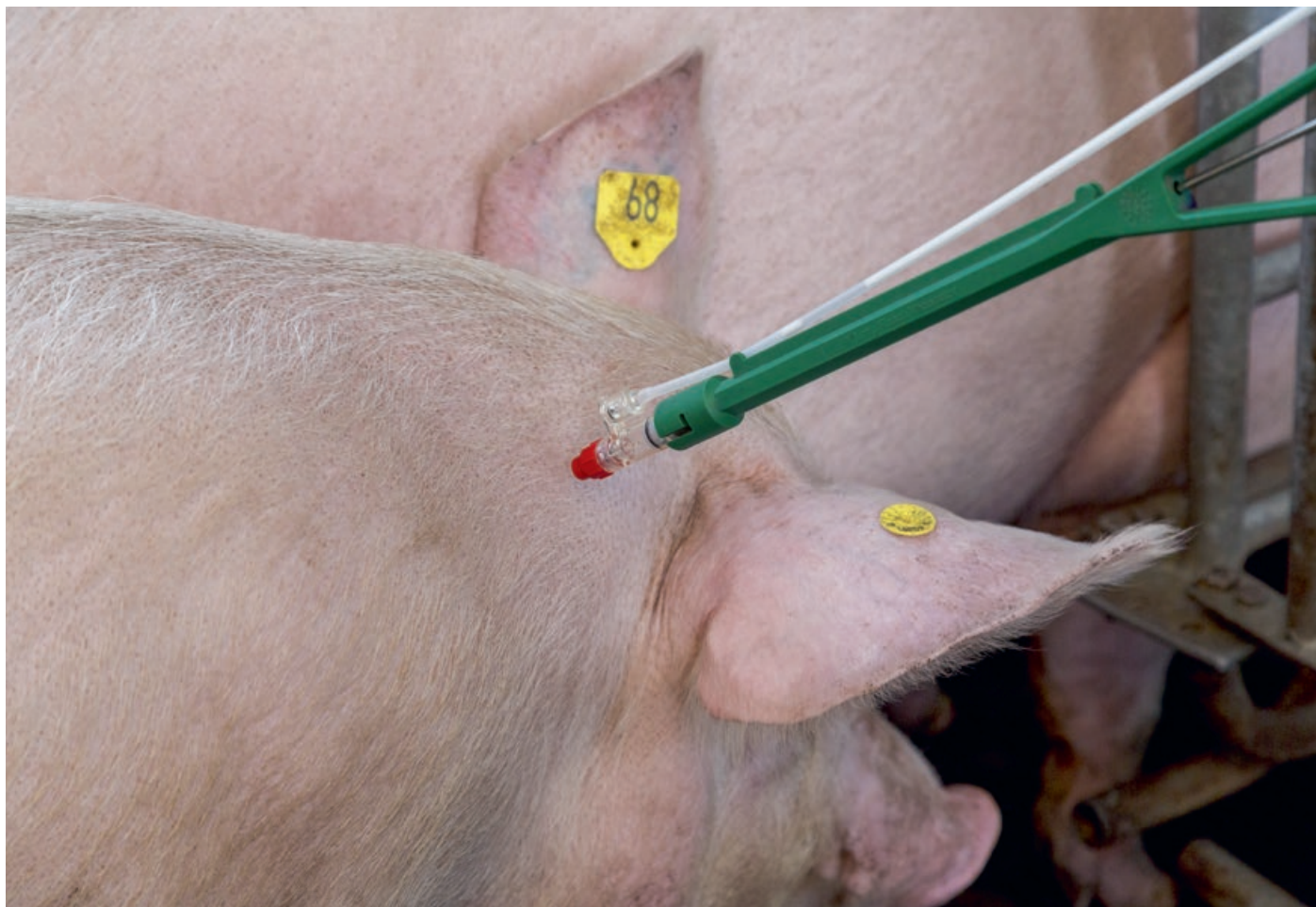
- (1) via de aankoop van geïnfecteerde varkens,
- (2) door blootstelling aan andere besmette diersoorten zoals ongedierte, honden of herkauwers, of
- (3) via besmet (drink)water en voeder.

Zoals bij de meeste ziekten is de aankoop van besmette varkens, meer

bepaald gelten en beren, de belangrijkste infectieroute. Binnen een bedrijf verspreidt de kiem zich onder de varkens door direct contact met een besmet dier en/of urine, en indirect door contact met besmette vloeren of materialen. Over het voorkomen van leptospirose in België was tot voor kort slechts weinig informatie beschikbaar. Onderzoek, uitgevoerd in 2017, door MSD Animal Health, in samenwerking met Sciensano en DGZ, toonde aan dat op 49 procent van de Vlaamse zeugenbedrijven varkens aanwezig waren die reeds contact hadden gehad met de bacterie. In ongeveer de helft daarvan ging het om Leptospiren die gekend zijn om ziekte te veroorzaken bij varkens.

Vruchtbaarheidsproblemen

Vaak verloopt een infectie zonder duidelijke symptomen. Echter, wanneer een varkensbedrijf voor de eerste keer besmet raakt, of wanneer de afweer van de stapel wat lager is, kunnen de gevolgen van infectie groot zijn. De ziekte treft alle leeftijden, maar vooral drachtige zeugen zijn gevoelig. De ziekte uit zich dan door lusteloosheid, verminderde eetlust en koorts. Koorts kan bij drachtige zeugen leiden tot verwerpingen en

Vaccinatie, gecombineerd met hygiëne- en bioveiligheidsmaatregelen, is de beste manier om leptospirose aan te pakken en te voorkomen.

Bedrijfsresultaten	3 maanden vóór basisvaccinatie	3 maanden na basisvaccinatie
Gemiddeld % herlopers	11,14	6,92
Gemiddeld # verwerpingen	23	6
Gemiddeld afbigpercentage	74,73	79,4
Gemiddeld # levend geboren biggen per worp	16	16,3
Gemiddeld # doodgeboren biggen per worp	2	1,6
Gemiddeld % sterfte vóór spenen	18,2	15,6
Gemiddeld # gespeende biggen per worp	12,9	13,8
Financiële schade		
Herlopers	€ 4.662	€ 2.772
Verwerpen	€ 36.673,5	€ 9.035,5
Doodgeboorte	€ 32.214	€ 28.014
Totaal	€ 73.549,5	€ 39.821,5
Kosten Leptospirose vaccinatie	€ 0	€ 1.638 *
Uitgespaard economisch verlies door vaccinatie		
Herlopers	€ 1.890	
Verwerpen	€ 27.638	
Doodgeboorte	€ 4.200	
Totaal	€ 33.728	

Tabel. Bedrijfsresultaten vóór en na een diagnostische vaccinatie tegen leptospirose op een Vlaams zeugenbedrijf met vruchtbaarheidsproblemen (1300 zeugen / 2000 biggen / 1000 vleesvarkens / 450 opfokgelten; 2-wekensysteem). Na een basisvaccinatie van alle zeugen en opfokgelten, werden alle zeugen één week na werpen geboosterd.

herlopers. Sommige soorten Leptospiren kunnen gedurende meerdere maanden tot zelfs twee jaar in de nieren en het voortplantingsstelsel van de zeug verblijven. Dit kan (ongemerkt) chronische vruchtbaarheidsproblemen veroorzaken zoals een verhoogd percentage herlopers en verwerpers, en een stijging van het aantal mummies, doodgeboren en zwakgeboren biggen.

Op basis van het klinisch beeld alleen is een leptospirose-besmetting in de praktijk moeilijk op te merken. De symptomen zijn meestal vrij mild en daarnaast ook weinig specifiek. Vaak denkt men in eerste instantie aan PRRSV, PCV2, griep of parvovirose; veel voorkomende aandoeningen die een gelijkaardig symptomenbeeld geven in de stal (koorts en vruchtbaarheidsproblemen). Tot op heden is de diagnose – vooral bij chronische infecties – zeer moeilijk te stellen, omdat er enerzijds geen ideale test beschikbaar is en anderzijds omdat de analyses erg duur zijn, waardoor de kosten snel oplopen.

Praktijkvoorbeeld van aanpak

Hoe je leptospirose het beste aanpakt, wordt hier geïllustreerd aan de hand van een voorbeeld uit de praktijk. Een Vlaams zeugenbedrijf met 1.300 zeugen in een tweewekensysteem sukkelde reeds geruime tijd met een verhoogd percentage herlopers en een hoog aantal late verwerpingen rond dag 110-112 van de dracht. Voorafgaand aan het verwerpen, maakten de zeugen vaak hoge koorts, tot wel 41 °C. Routine-onderzoek kon geen duidelijke oorzaak, zoals PRRSV, PCV2, griep of parvovirose, naar voren schuiven. Tevens stond de zeugenvaccinatie tegen parvovirose, vlekziekte, griep en PRRSV reeds op punt. Op het bedrijf waren echter wel een aantal risicofactoren voor leptospirose aanwezig. Zo liep de hond in de stal en waren de symptomen het meest uitgesproken in de vochtige wintermaanden. Met dit alles in het achterhoofd besloot men daarom om de zeugen 'diagnostisch' te vaccineren tegen leptospirose. Diagnostische vaccinatie houdt in dat men – zonder een duidelijke diagnose te kunnen

stellen – vaccineert tegen een bepaalde aandoening en vervolgens nagaat of de situatie verbetert. Deze manier van werken wordt aangeraden voor leptospirose in het geval van langdurige onverklaarbare vruchtbaarheidsproblemen en/of wanneer er risicofactoren voor de ziekte aanwezig zijn op het bedrijf. Concreet kregen – op dit bedrijf – alle zeugen en opfokgelten voor de voet weg een basisvaccinatie tegen leptospirose (2 inenting met een interval van 4 weken). Vervolgens werden alle zeugen één week na werpen geboosterd. Zoals bij alle aandoeningen moet men vaccinatie steeds combineren met hygiëne- en bioveiligheidsmaatregelen om een optimaal resultaat te bekomen. Op dit bedrijf mocht de hond niet meer in de stal. Aangezien Leptospiren gevoelig zijn voor de meeste ontsmettingsmiddelen en niet tegen droogte kunnen, werden vanaf dan ook alle oppervlakten en materialen grondig gereinigd, ontsmet én gedroogd. Een ander belangrijk aandachtspunt bij de aanpak van leptospirose is een goed ongediertebestrijdingsplan, gezien ratten en muizen de ziekte kunnen overdragen naar de varkens. Daarnaast moet men vochtige vloeren in de zeugenstal vermijden, dit door onregelmatigheden in de vloer weg te werken en te zorgen voor een voldoende hoge hellingsgraad. Men mag tevens niet vergeten dat leptospirose een zoönose is. Besteed dus ook voldoende aandacht aan uw persoonlijke hygiëne bij het vermoeden van een uitbraak.

Wanneer de vaccinatie goed is ingezet en men de nodige hygiëne- en bioveiligheidsmaatregelen in acht neemt, zijn – zoals geïllustreerd in de tabel – de positieve effecten ervan op de bedrijfsresultaten snel te zien en kan men grote economische verliezen tegengaan. Zo kon men op het bedrijf in kwestie door de genomen maatregelen bijna 34.000 euro uitsparen over een periode van 3 maanden. De kosten van de vaccinatie kwamen op 9.000 euro. Daar het ging om een combivaccin tegen parvovirose, vlekziekte en leptospirose, en er op het bedrijf reeds gevaccineerd werd tegen parvovirose en vlekziekte, ligt de uiteindelijke vaccinatiekost voor leptospirose lager.

